

Sygn. akt I USK 572/21

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania J. W. prowadzącego działalność pod firmą: Z. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrzu z udziałem zainteresowanych: L. R., D. S., B. S. i R. S. o podleganie ubezpieczeniom społecznym, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 8 listopada 2022 r., skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 czerwca 2021 r., sygn. akt III AUa 853/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od J.W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 30 czerwca 2021 r. oddalił apelację J. W. od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 12 września 2019 r., który oddalił jego odwołania od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu z 29 listopada 2018 r., stwierdzających iż zainteresowani L. R., R. S., B. S., D. S. i G. S. podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umów zlecenia a

nie umów o dzieło, uchylając jedynie wyrok Sądu Okręgowego w części dotyczącej G. S. (zmarł [...] 2019 r.).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Skarżący zgłosił następujące istotne zagadnienia prawne:

1. czy wydanie przez organ rentowy (Zakład Ubezpieczeń Społecznych) decyzji ustalającej zobowiązanie do zapłaty składek na ubezpieczenie w oparciu o akta kontroli przeprowadzonej w sposób bezprawny, tj. po przekroczeniu ustawowego limitu czasu trwania kontroli, stanowi rażące naruszenie przepisów postępowania przed tym organem, a to naruszenie art. 6 k.p.a. w związku z art. 7 Konstytucji RP, art. 7 k.p.a., art. 10 k.p.a., art. 77 k.p.a., art. 79a k.p.a., art. 80 k.p.a., art. 107 k.p.a., w myśl obowiązującego od 7 listopada 2019 r. art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., a tym samym czy stanowi przesłankę do uchylenia takiej zaskarżonej decyzji i przekazania sprawy organowi do ponownego rozpoznania,

2. czy przy ocenie rażącego naruszenia przepisów postępowania przed organem w myśl obowiązującego od 7 listopada 2019 r. art. 477¹⁴ § 2⁴ k.p.c. sąd ubezpieczeń społecznych jest związany prawomocnym wyrokiem sądu administracyjnego (art. 170 p.p.s.a.) stwierdzającym bezprawność czynności kontrolnych, jako podjętych mimo skutecznego sprzeciwu przedsiębiorcy złożonego na podstawie przepisu art. 84c ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, czyli po przekroczeniu ustawowego limitu czasu trwania kontroli, które to czynności stanowiły podstawę materialną wydania zaskarżonej decyzji ustalającej obowiązek zapłaty składek ubezpieczeniowych przez przedsiębiorcę.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z naruszenia art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. i zebrania materiału w sprawie poza postępowaniem administracyjnym (po ustawowym limicie czasu trwania kontroli).

Pozwany wniosk o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wskazane we wniosku podstawy nie spełniają się jako zasadne podstawy przedsądu z następujących przyczyn.

Negatywna ocena pierwszej podstawy przedsądu wynika z tego, że art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ma na uwadze istotne zagadnienie prawne, które występuje w sprawie.

Przedmiotem decyzji pozwanego i rozstrzygnięcia sądowego jest tytuł ubezpieczenia osadzony w określonej wykładni i stosowaniu prawa materialnego.

Sprawa została rozstrzygnięta wyrokiem, dlatego podstawowe znaczenie ma prawo materialne. Tak wynika z hierarchii podstaw kasacyjnych, bowiem prymat ma stosowanie prawa materialnego w sprawach cywilnych, do których na etapie sądowym należą też sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych – art. 1, art 2 k.p.c. oraz art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.

Podkreśla się to, gdyż skargę kasacyjną wnosi się od prawomocnego wyroku sądu powszechnego drugiej instancji i dlatego przedmiotem badania w sferze proceduralnej są przepisy procedury cywilnej. Taki jest punkt odniesienia dla zarzutów w zakresie procesowej podstawy kasacyjnej – art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Z tej perspektywy (prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji) Sąd Najwyższy zasadniczo nie podważa postępowania administracyjnego przed organem rentowym, gdyż od decyzji nie przysługuje administracyjne odwołanie lecz odwołanie do sądu powszechnego. Zadaniem sądu jest rozpoznanie sprawy (sporu) i taka jest istota zadania ujęta w art. 477¹⁴ § 1 i § 2 k.p.c. Organ rentowy staje się wówczas stroną postępowania cywilnego (pozwana) i spór jest rozpoznawany wedle reguł procedury cywilnej, przy uwzględnieniu szczególnych regulacji (art. 459 k.p.c. i nast.), które nie oznaczają powrotu do przepisów postępowania administracyjnego.

Wskazany wyżej prymat prawa materialnego odróżnia procedurę właściwą dla rozpoznania sprawy cywilnej od postępowania administracyjnego. Chodzi o rozpoznanie sprawy, a nie tylko o rozpoznanie odwołania od decyzji w trybie administracyjnym. Prawo materialne określa uprawnienie i obowiązek, a w aspekcie postępowania wyznacza ustalenia - a wcześniej dowody - które są potrzebne lub konieczne do wyjaśnienia przedmiotu sporu.

Takie ujęcie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych jako sprawy cywilnej (art. 1 i art. 2 k.p.c.) uprawnia stwierdzenie, iż pierwsze zagadnienie nie ma rangi istotnego zagadnienia prawnego w odniesieniu do przedmiotu rozpoznanej

sprawy cywilnej. Potencjalne naruszenie prawa administracyjnego na etapie przed organem rentowym, do którego odwołuje się pierwsze zagadnienie prawne, nie przenosi się jako istotne zagadnienie prawne na etap cywilnego postępowania sądowego, bowiem sprawa rozpoznawana jest w dwuinstancyjnym postępowaniu cywilnym w aspekcie jej istoty, czyli prawa materialnego, a nie stopnia naruszeń procedury administracyjnej przed organem rentowym. Oczywiście naruszenia te nie powinny być pomijane ani bagatelizowane, jednak nie muszą decydować w sprawie, bowiem ostatecznie decyduje miara jaką stosuje się dla zarzutów cywilnej podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Chodzi o to, że nie każde naruszenie procedury cywilnej ma wpływ na wynik sprawy, bowiem znaczenie ma dopiero uchybienie, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Jak wskazano o wyniku sprawy decyduje prawo materialne, którego brak jest we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (również w podstawie kasacyjnej skargi), a po wtóre art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., co najmniej pośrednio potwierdza, że w postępowaniu przed sądem powszechnym znaczenie ma przede wszystkim procedura cywilna a nie administracyjna.

Podobna ocena odnosi się również do drugiego zagadnienia, gdyż wprowadza określony kazus, który nie jest adekwatny w sprawie w aspekcie przywołanego art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Oczywiście jest, że orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i inne organy państwowe, a w przypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby (art. 170 ppsa). Nie oznacza to, że opisana w zagadnieniu sytuacja wyklucza lub wyłącza samodzielne postępowanie przed sądem cywilnym w kwestii podlegania ubezpieczeniom społecznym zatrudnionym na podstawie umów zlecenia a nie umów o dzieło. Należy dostrzec, iż nowa regulacja z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. stanowi wyjątek od zasady, że po decyzji organu rentowego sąd ubezpieczeń społecznych rozpoznaje sprawę (spór z organem rentowym – art. 477¹⁴ § 1 i § 2 k.p.c.) i sprawa ma swoje granice przedmiotowe oraz podmiotowe. Chodzi o to, że art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. ma na uwadze tylko sytuację ubezpieczonego, czyli osoby zdefiniowanej w art. 476 § 5 pkt 2 k.p.c. oraz o decyzję nakładającą na ubezpieczonego określone zobowiązanie (...). W tej sprawie sytuacja jest inna, bo mamy decyzję ustalającą podleganie ubezpieczeniom społecznym skierowaną przede wszystkim do

zatrudniającego, który kwestionował decyzję nie zgadzając się z ustaloną podstawą zatrudnienia ubezpieczonych. Kwestia ta została oceniona na tle analizy 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. w wyroku Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USKP 130/21, który oddalił skargę skarżącego w podobnej sprawie, obejmującej odwołanie od takich samych decyzji organu rentowego.

Konsekwentnie, nie można też stwierdzić aby skarżący wykazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona – art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Niezasadnie zatrzymał się na kwestiach procesowych dotyczących postępowania przed organem rentowym, podczas gdy sprawa została rozpoznana w postępowaniu cywilnym przed sądem powszechnym w dwuinstancyjnym postępowaniu i w ocenie końcowej znaczenie miało prawo materialne. Ponadto niezasadnie zakłada, że w tej sprawie ograniczenie w jej rozpoznaniu wynikało z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

Należy też stwierdzić, iż Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia kilku skarg kasacyjnych skarżącego, przyjmując iż tożsame zagadnienia nie składają się na istotne zagadnienia prawne, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 maja 2022 r., I USK 416/21; z 23 czerwca 2022 r., I USK 343/21; z 29 czerwca 2022 r., I USK 482/21; z 10 sierpnia 2022 r., I USK 439/21 i I USK 567/21; z 11 października 2022 r., I USK 558/21).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Kwota 240 zł obejmuje całe postępowanie kasacyjne, jest niezależna od liczby zainteresowanych w tej sprawie, bowiem na etapie przedsądu przedmiot rozpoznania był taki sam jak w poprzednich sprawach, w których nie przyjęto skarg kasacyjnych do rozpoznania.

[as]